

Oponentský posudek bakalářské práce Ireny Sedláčkové Části těla ve slovanských frazeologiích (srovnání českých a ukrajinských frazémů)

Vypracoval: PhDr. Jiří Pešička, ÚBS FF UK

Autorka si vybrala za téma porovnání frazeologických výrazů v češtině a ukrajinštině týkajících se tělesných orgánů (tzv. somatické frazémy). Práci rozdělila na část teoretickou a praktickou. V teoretické části vymezila pojmy frazém a idiom, paremiologie a frazeografie, podala velmi stručný nástin historie světového i domácího bádání v této oblasti a připomněla vazby frazeologie k příbuzným vědeckým disciplínám (zde mě udivila definice etnologie v pozn. č.7 na straně 13). Materiál Sedláčková vyexcerpovala zejména z prvních tří dílů Slovníku české frazeologie a idiomaticy, z dvojdílného Ukrajinско-českého slovníku a z nedávno vydaného ukrajinského frazeologického slovníku. Jak uvádí dále, k ověření údajů si vzala na pomoc ještě další zdroje slovníkové i monografické povahy.

S oporou o studie prof. Fr. Čermáka se autorka v další části práce věnuje typologii frazémů, jež rozděljuje na kolokační, propoziční a (poněkud stále diskutabilní) lexikální frazémy. Poté přechází už k frazémům somatickým a připomíná zde některé myšlenky francouzského jazykového strukturalisty A.J. Greimase, ruského lingvisty V.G. Gaka a ukrajinského frazeologa M.F. Alefirenka, který přišel s myšlenkou tzv. frazeosémantických skupin. Sedláčková dokládá na ukrajinském frazeologickém materiálu, jaké frazémy je mohou reprezentovat. Kapitola 1.4 o vývoji frazeologického bádání v ukrajinském a širše slavistickém kontextu je poněkud neorganicky umístěna na konec teoretické části, bývalo by smysluplnější přiřadit ji k onomu stručnému historickému přehledu na počátek práce.

Pak už následuje praktická část, která přináší přes 1300 vyexcerpovaných frazémů z obou jazyků, zhruba v poměru 3 (české) : 2 (ukrajinské). Tento počet zahrnuje frazémy vztahující se k 30 nejfrekventovanějším názvům částí lidského těla, což je podle slov autorky asi pětina jejich celkového počtu. Při analýze byly sledovány:

- 1) ukazatele frekvence (rekordmanem je zde na české straně výraz „hlava“- 88krát, na ukrajinské výrazy „oko“ a „ruka“- oba 84krát)
- 2) procentuální zastoupení jednotlivých typů frazémů (v obou jazycích převažují verbální frazémy.
- 3) míra ekvivalence českých a ukrajinských frazémů (rozlišuje se tu plná, částečná lexikální, částečná gramatická, částečná gramaticko-lexikální, částečná strukturní, výběrová (variantní) ekvivalence a neekvivalentnost. (zde by snad bylo na místě připomenout, že jsou tu plynulé přechody, takže řazení do příslušných kategorií tu nemusí být zcela jednoznačné)

Jistý kvantitativní nepoměr českého a ukrajinského excerpovaného materiálu je autorkou práce v závěru zdůvodněn různým rozsahem lexikografického materiálu, ne zcela jednotným přístupem k frazeologii v obou národních lingvistických tradicích a absencí možnosti porovnávat korpusová data, která ještě nejsou pro ukrajinštinu k dispozici.

Velmi přínosnou částí práce jsou přílohy, které přinášejí výsledky analýzy jednak v podobě příslušných tabulek a grafů, jednak jako abecední seznam všech vyexcerpovaných frazémů přehledně rozdělených podle frazémové typologie. (Jen jsem si nad pročitáním těchto seznamů uvědomil, že tam některé postrádám. Že by je slovníky nezachytily? (viz např.

„lepší drzé čelo než poplužní dvůr“, „huba mu jede jak šlejfirma“, „co na srdci, to na jazyku“,
zlé jazyky tvrdí...“ apod.

Jazykově a po stránce formální úpravy je práce na velmi dobré úrovni, jen trochu ruší
některé překlady. Navrhuji však přesto známku „výborný“ .

V Praze 8.9. 2010

PhDr. Jiří Pešička

